

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Joannis Bonae, Eminentissimi S. R. E. Titulo S. Bernardi
Ad Thermas Cardinalis Presbyteri Opera Quotquot
hactenùs separatim edita fuerê Omnia**

Bona, Giovanni

Antverpiae, 1677

Caput XIII. De Officio Defunctorum.

urn:nbn:de:hbz:466:1-10805

meæ, ejus præconia quibus impar omnino sum tacitus præteribo, non audens præ confusione, & conscientia sordium meorum os aperire. Nomen autem ejus sanctum & venerabile cum tremore invocabo, ut propicia mihi sit Mater misericordiæ, & reficiat languentem animam meam. Audito hoc nomine ad spem peccator erigitur, reficitur mens justi; ridet terra, gaudet cœlum, lætantur Angeli, Dæmones contremiscunt. Sunt qui quotidie hoc nomen venerentur recitatis quinque psalmis quorum literæ initiales Mariæ nomen efficiunt, præmissâ singulari Angelicâ salutatione. Psalmi sunt isti; *Magnificat, Ad Dominum cum tribularer, Retribue servo tuo, In convertendo, Ad te levavi oculos meos.* Insigne de hac re miraculum ex Beluacensi, & Cantipratano refert Spinellus in fine capituli quarti. Optime Franco Abbas b. Post singulare nomen Jesu Christi, quod est super omne nomen, nullum aliud nominatur, unde tantum gratiæ, tantum spei, tantum suavitate, tantum consolationis piæ mentes concipiant. Quotiescunque enim dulcissimum nomen MARIA amatores illius audiunt, toties ex pio auditu, & suavitate auditi nominis nescio quid inenarrabilis jucunditatis intus trahunt. Nomen namque Mariæ mirum quid suave, ac divinum in se continet, ut cum sonuerit amicis cordibus amicis suavitate odorem spiret. Et mirum illud est de nomine Mariæ, & valde mirum, ut millies auditum semper audiatur quasi novum. Concludo hæc dulcissimâ Parænesi devotissimi Patris Bernardi; Totis medullis cordium, totis præcordiorum affectibus, & votis omnibus Mariam veneremur, quia sic est voluntas ejus, qui totum nos habere voluit per Mariam. Ad Patrem verebaris accedere, solo auditu territus ad folia fugiebas. Jesum dedit tibi mediatorem. Sed forsitan & in ipso majestatem vereare divinam, quod licet factus sit homo, mansit tamen Deus. Advocatum habere vis & ad ipsum? Ad Mariam recurre. Exaudiet utique matrem filius, & exaudiet filium Pater. Hæc peccatorum scala, hæc mea maxima fiducia est, hæc tota ratio spei meæ. Quid ad Mariam accedere trepidet humana fragilitas? Nihil austerum in ea, nihil terribile, tota suavis est, plena pietatis & gratiæ, plena mansuetudinis, & misericordiæ. Ideoque modicum istud, quod offerre desideras, gratissimis illis, & omni acceptione dignissimis Mariæ manibus offerendum tradere

h. Franco in fine tom. 6. de gratia Dei. i. Bernard. serm. in Nativit. B. Mariæ serm. super signum magnum. serm. 2. sup. Missus est. & serm. 4. de Assumpt.

cura, si non vis sustinere repulsam. In periculis, in angustiis, in rebus dubiis Mariam cogita, Mariam invoca. Non recedat ab ore, non recedat à corde: & ut impetres ejus orationis suffragium, non deseras conversationis exemplum. Ipsam sequens non devias, ipsam rogans non desperas, ipsam cogitans non erras. Ipsa tenente non corruis, ipsa protegente non metuis, ipsa duce non fatigaris. Sileat misericordiam tuam. Virgo beata, si quis est, qui te invocatam in necessitatibus suis sibi meminerit defuisse. Nos quidem servuli tui cæteris in virtutibus congaudemus tibi, sed in hac potius nobis ipsis. Laudamus virginitatem, humilitatem miramur, sed misericordia miseris sapit dulcius, misericordiam amplectimur charius, recordamur sæpius, crebrius invocamus. Hæc est enim, quæ totius mundi reparationem obtinuit, salutem omnium impetravit. Ad hunc fontem sitibunda properat anima nostra. Ad hunc misericordiæ cumulum totâ sollicitudine miseria nostra recurrit. Sit pietatis tuæ ipsam, quam apud Deum gratiam invenisti, notam facere mundo, reis veniam, periclitantibus adjutorium, & liberationem tuis sanctis precibus obtinendo. Plena es gratiarum, plena rore cœlesti. Ciba hodie pauperes tuos, Domina, ipsi quoque catelli de micis edant, sed & camelis potum tribue de superfluente hydria tua, ut omnibus, qui dulcissimum nomen tuum cum laude invocant, per te, Regina clementiæ, gratiæ suæ munera Jesus Christus Filius tuus Dominus noster misericorditer largiatur.

CAPUT XIII.

De Officio Defunctorum.

§. I.

Cur oremus pro defunctis. Quadam de Purgatorio. Que peccata in eo puniantur. Voces purgantium animarum.

1. **N**on sine causa mater Ecclesia spiritum habens sponsi, & Dei sui post solemnem officii Divini recitationem specialem pro defunctis cursum instituit. Omnes enim filios pari complectens amore postquam Dei Optimi Maxima erga viventes beneficia debitis gratiarum actionibus diu, noctuque celebravit, misericordes oculos ad eos convertens, qui nos præcesserunt cum signo fidei, & dormiunt in somno pacis; eorum etiam spiritus

F f f f a t e r n o

æterno Regi, cui omnia vivunt, devota precum solemnitate commendat. Non omnes Ecclesiæ filii, quibus data potestas est hæredes fieri vitæ æternæ, post ultimam vitæ hujus clausulam transire statim merentur ad patriam. Pauci omnino, quos Deus insigniter prædestinavit, in suavissimo ipsiusmet Dei osculo moriuntur, qui baptismalis innocentiae candorem usque ad finem vitæ illibatum conservarunt. Cæteri salvi quidem erunt, sic tamen quasi per ignem. Hanc Catholicam veritatem aptissimo ædificii paradigmate illustrat Apostolus *a* *Fundamentum aliud nemo potest ponere, præter id quod positum est, quod est Christus Jesus. Si quis autem super ædificat super fundamentum hoc aurum, argentum, lapides pretiosos, ligna, fœnum, stipulam, uniuscujusque opus manifestum erit: dies enim Domini declarabit, quia in igne revelabitur, & uniuscujusque opus quale sit, ignis probabit. Si cuius opus manserit, quod super ædificavit, mercedem accipiet: si cuius opus arserit, detrimentum patietur, ipse autem salvus erit, sic tamen quasi per ignem.* Hanc metaphoram communi calculo approbatam de anima fidei, deque igne purgatorio explicant sancti Patres. Fundamentum Ecclesiæ, & cuiusque Ecclesiæ filii Christus est, fidesque viva per charitatem, super quam alii aurum, argentum, & lapides pretiosos, alii verò lignum, fœnum, & stipulam superædificant. Aurum, ait D. Thomas *b*, charitas est, argentum sapientia, & contemplatio, lapides pretiosi sunt aliæ virtutes: è contrario lignum, & fœnum, & stipula peccata levia, & venialia sunt, quibus per vanitatis studium inficitur mens. Nec enim de mortalibus hic sermo est, quæ ipsum destruunt vitæ fidei fundamentum. Coacervant in anima sua res cremabiles, inquit Eckbertus *c* Schonaugiæ Monachus, qui se non custodiunt à levioribus culpis, velut est otiosus sermo, risus, & joci, ira, vana lætitiæ, excessus in cibo, & potu, & hujusmodi quotidiana peccata, quæ capitalia non dicuntur. Hi ligna, fœnum, stipulam aggregant super fundamentum suum, & hæc excoquenda sunt per ignem. Clarius Augustinus *d* ligna, fœnum, & stipula non absurdè accipi possunt rerum secularium, quamvis licitè concessarum tales cupiditates, ut amitti sine animi dolore non possint. Cum autem iste dolor urit, si Christus in corde fundamenti locum habet, id est, ut ei nihil anteponatur, & malit homo, qui tali dolore

uritur, rebus quas ita diligit magis carere quam Christo; per ignem fit salvus. Si autem res hujusmodi temporales, ac sæculares tempore tentationis maluerit tenere quam Christum, eum in fundamento non habuit, quia hæc priori loco habuit, cum in ædificio prius non sit aliquid fundamento. Purgatorium igitur ex doctrina Ecclesiæ locus est, in quo animæ temporariâ poenâ plectuntur, quæ in obitu, nec ob mortalem culpam à Dei gratia, & amore sunt exclusæ, nec ad eod defæctatæ, ut confestim ad conspectum Domini possint admitti: *Nihil enim coinquinatum intrabit in regnum celorum.* *e*. Eleganter Origenes *f*: Non omnes purgantur eo igne, qui de altari assumitur. Aaron purgatur illo igne, & Isaias, & qui sunt similes illis. Alii verò, qui non sunt tales, alio igne purgantur. Timeo ne illo, de quo scriptum est: *Fluvius ignis currebat ante ipsum.* Ille ignis non est de altari. Qui de altari est ignis, ignis est Domini, qui autem extra altare est, non est Domini, sed proprius est uniuscujusque peccantium de quo scriptum est *g*, *Ambulate in igne vestro, & in flamma, quam accendistis vobis.* Ideo illum ignem sapientem vocat Paulinus Nolanus Episcopus *h*, quia id tantum comburet in nobis, quod combustione dignum reperiet.

2. Vacantis operæ fuerit plures congerere rationes, proferre testes, coacervare Scripturas ad hanc veritatem astruendam. Ne tamen hæc etiam in parte eruditi lectoris curiositati deesse videar, sanctos Patres, & Doctores orthodoxos rem istam pertractantes in fine capitis indicabo. Sunt autem duo, quæ suppono, & Purgatorium esse, & vivorum suffragia defunctis ad expianda peccata in eo detentis prodesse. Quæ duo fidei documenta cum certissima sint, transcendendum nobis est per affectum miserationis ad eos, quibus juncti fuimus per humanitatem. Vadam, ait Bernardus *i*, in regionem istam, & videbo visionem hanc grandem, quomodo pius pater glorificandos filios in manu tentatoris relinquit; non ad occisionem, sed ad purgationem; non ad iram, sed ad misericordiam; non ad destructionem, sed ad instructionem; ut jam non sint vasa iræ apta in interitum, sed vasa misericordiæ præparata ad regnum. Surgam ergò in adjutorio illis, interpellabo gemitibus, implorabo suspiriis, orationibus intercedam, satisfaciam sacrificio singulari, si forte videat Dominus,

a 1 Cor. 3: 11. *b* D. Thomas 1^a 2^a q. 188. *c* Eckbert. serm. 9. ad v. Carbaros. *d* August. Ench. ad Laurent. c. 68.

e Apoc. 21: 27. *f* Orig. hom. 9. in Levitic. *g* Psal. 50: 11. *h* Paulin. epist. 9. ad Severum Sulpitium. *i* Bernard. serm. de quinque negotiis rationibus.

minus, & judicet, ut laborem convertat in requiem, miseriam in gloriam, verbera in coronam. His enim, & hujusmodi officiis potest eorum poenitentia refecari, finire labor, destrui poena. Hac tanti viri exhortatione animati percurramus & nos regionem istam, videamus quid fiat in ea: qualiter benignus pater filios examinat, sicut examinatur argentum: ducit per ignem, & aquam, ut educat in refrigerium.

METRUM XXVII.

Vos avernales lacus stygisque squalentes specus,
Tænari tristes hiatus, ac inamœnum chaos,
Vos gementum dira regna, Diis obscuræ domus.
Semper orbis orbis, infames paludes tartari,
Ignis quæ fluctibus manes rotatis noxios:
Vos forores dissolutis concitæ serpentibus,
Quæ cruentis scæda poenis vindicatis crimina:
Vos furoris administris, quæis severa Numinis
Conterit reos manus sævisque castigat modis:
Si quid in surdo igne vocis prævalent viventium.
Huc adeste, & immitis pandite citò portas stygis.
Pandite horrendos sinus, liceatque moestificæ obstitum
Noctem diem cernere: liceat lacunas sulphure,
Fœtidaque pice plenas insuervi: ubi vindex
Pœna justè noxiorum sævit in præcordiis.

3. Cruciantur nimirum animæ Deo dilectæ, ita exigente justitia, inmanissimis tormentorum generibus, donec culpas eluant, quæ tamen veniales, culpæ tamen sunt. Noctem illarum tenebrosus turbo possidet, non computatur in diebus anni, nec numeratur in mensibus: obscurant eam tenebræ, & umbra mortis, occupat eam caligo, & involvitur amaritudine. Et quod omnium malorum supremum est, projectæ sunt interim à facie Dei, ab ejus felicissima visione ad tempus exclusæ. In momento indignationis, dicit Dominus per Isaiam *l.*, abscondi meam faciem parumper à te, paupercula, tempestate convulsa, absque ulla consolatione. Quale enim gaudium illis erit, qui lumen cæli non vident, qui dulcissima increata lucis claritate non fruuntur? Obsecro ut videam faciem Regis, dicebat ille sanctissimi patris degener filius *m.* Idem tot poenis eruciatæ clamant ab imis tormentorum sedibus, si fortè sit aliquis cujus viscera acerbissimis fratrum querelis moveantur, qui considerans contritionem filiaë populi sui audiat ploratum, & ululatum multum, atque infixis in limo profundi manum porrigat adjutricem.

& Job. 3: 5, 6. 1 Isai. 54: 8, 11. 2 Reg. 14: 3.

Penetrabo igitur omnes inferiores partes terræ, & inspiciam omnes dormientes, & illuminabo omnes sperantes in Domino *n.* Descendam vivens in infernum, & videbo utrum clamor, qui venit ad me, verus sit, an non est ita, ut sciam. Videbo, inquam, utrum cuncta prospera sint erga fratres meos, ut possim enunciare quid agatur. Benè est. Jam veni, & vidi. Mirum quantum exclament afflictæ animæ omnium poenarum genitibus laceratæ. Misere mini mei, misere mini mei, saltem vos amici mei, quia manus Domini tetigit me. Gravavit me iniquitas mea, & ab angustia mea avolare non possum. Sagittæ Domini intra me sunt, quarum indignatio ebibit spiritum meum. In me transierunt iræ ejus, & terrores ejus conturbaverunt me. Omnes fluctus suos induxit super me, afflictæ sum, & humiliatâ nimis, quoniam comprehenderunt me mala, quorum non est numerus: comprehenderunt me iniquitates meæ, & non potui ut viderem. Dæmones me calumniantur, & frendent adversum me: nunc impropere scelera, ad quæ falsis adulationibus pertraxerunt. Omnes amici mei dereliquerunt me, & non est auxilium mihi in me, nam & necessarii quoque mei recesserunt à me. Verumtamen non contradico sermonibus sancti, sed hæc mihi consolatio, ut affligens me dolore non pareat: nec enim inde exibo, donec solvam universum debitum usque ad novissimum quadrantem. Iram Domini portabo, quoniam peccavi ei, donec judicet causam meam, & faciat judicium meum, educet me in lucem, videbo justitiam ejus. Sed vos qui vivitis, qui superstites estis, adjuvate infirmitatem nostram, onera nostra portate; non enim opus est sanis medico, sed malè habentibus. Non exurimur in ea flamma, in qua dives cruciatur: ignis noster refrigerium admittit, & aquis vestris extingui potest. Sic animæ in Purgatorio constitutæ & suam deplorant miseriam, & nostram implorant misericordiam, quatenus suffragiis nostris adjunctæ ad patriam supernæ beatitudinis quantocumque introducantur.

n Eccl. 24: 45.

§. I I.

Quot, & quibus operibus animabus defunctorum suffragari possimus. Officii pro defunctis quam antiqua sit institutio. Cur certi quidam dies sacris pro mortuis offerendis tribuantur.

Fffff 2

1. Sunt

1. **S**unt autem quatuor bonorum genera, quibus potest viventium charitas animabus in Purgatorio detentis suffragari. Nimirum elemosina, jejunia, & alia quaelibet opera pœnalia, orationes, & sacrosanctum Missæ sacrificium. De primis scriptum est, *o Panem tuum, & vinum tuum super sepulturam iusti constitue.* De secundis refert Beda p. testimonium Angeli afferentis jejunia multos juvare, ut ante diem iudicii è probatorio igne eruantur. De tertiis dicit Scriptura; *q Sancta ergo, & salubris est cogitatio pro defunctis exorare, ut à peccatis solvantur.* De quarto tandem, quod præcipuum est, Jeremias sermone mystico testatur dicens, *Matribus suis dixerunt, ubi est triticum, & vinum? cum deficerent quasi vulnerati in plateis civitatis, cum exhalarent animas suas in sinu matrum suarum.* Nec enim cibarium panem, aut vinum Mallicum, vel Falernum eos desiderasse putandum est, qui corrupto sensu, omnisque saporis discretione extinctâ conclamati jacebant in compitis sine ulla spe temporalis remedii. Alius panis, aliud vinum hic intelligitur, *s. Ecce dies veniunt, dicit Dominus per Amos, & mittam famem in terram, non famem panis, neque sitim aquæ, sed famem panis vivi, qui de cœlo descendit, sitim vini refrigerantis, quod fiat in viventibus fons saliens in vitam æternam. Quid enim est bonum ejus, & quid pulchrum ejus, ait Zacharias, nisi frumentum electorum, & vinum germinans virgines?* Hic est panis, qui descendens in castra Madianæ percussit tabernacula, atque subvertit. Hoc est vinum quod gratis offertur sitientibus, *x Venite, emite absque argento, & absque ulla commutatione vinum.* An quispiam audire cupit parvulum aliquem morientem, & dicentem, *Ubi est triticum, & vinum?* En virum illustrissimum, parvulum in oculis suis, magnum in oculis Domini Petrum Damiani Cardinalem y, qui à Desiderio Abbate Montis Casinalis alimenta post mortem his verbis exquirat: Quia infelix ego dum vivo præ desidæ torpore non semino, post obitum meum, si supervixeris, de manibus tuis alimoniam spero, quatenus oblationis tuæ Sacramentum animæ meæ vertatur in epulum, & orationis tuæ sacrificium mihi vitale sit alimentum. Et quid mirum si sacræ oblationis hostia refectio creditur esse defunctis, cum in alimenta vertatur aliquando etiam viventibus in periculis constitu-

tis? Hæc sanctus Pater, qui quod posterius dixit exemplo comprobatur cujusdam fossoris saxorum, qui per annum rudibus obrutus in angustiis viscibus excavati montis vivus permansit, quod ejus uxor quotidie fecerat hostiæ salutaris Sacramentum pro anima illius, quem mortuum putabat offerri z. Is revera nescit lassari, ait Chrysostomus, mori non potest; cui panis, cui vita Deus est.

2. Cùm igitur viventium precibus, & suffragiis fidelium defunctorum animæ à pœnis eruantur, alma mater Ecclesia primo quidem salubri consilio decrevit, ut in tremendis Divini libaminis oblationibus eorum semper memoria à Sacerdotibus recolatur, quod olim fieri solebat recitatis ex sacris Diptychis mortuorum nominibus, ut ex sacris Canonibus constat, præsertim ex Epistola Joannis Constantinopolitani ad Hormisdam Papam a, & ex Epistola ejusdem Hormisdæ; Sunt autem Diptychæ duplices tabulæ, quæ à Dionysio Areopagita * *requiritur* vocantur, quarum una parte defunctorum, altera viventium nomina inscribantur. Deinde speciale officium pro defunctis instituit post reliquas Canonicas horas recitandum. Quamvis autem officii hujus, ut nunc est, institutio ignoretur, constat tamen consuetudinem orandi pro mortuis ab ipsis Apostolis emanasse, ut infra demonstrabo. Scio quidem Guilielmum Durandum officii, de quo loquimur, ordinationem referre ad Origenem, cujus rei testes allegant nonnulli Sanctos Iliodorum, & Augustinum: scio etiam Arnoldum Uvion ejusdem Auctorem facere Amalarius; sed quod mala fide testes proferant antiquiores, haud digni plenaria fide credendi sunt. Ipse Amalarius ait de Officio Defunctorum lib. 4. de Eccl. Officiis cap. 42. Quid verò in eo ordinando præstitit docet in libro de ordine Antiphonarii cap. 65. 66. & 79. Eadem ex causa opinio exploditur Isidori de Insularis, qui ad Ambrosium, & Jacobi de Valentia, qui ad Augustinum originem referunt hujus officii. In hoc verò conveniunt omnes, antiquissimum illud esse, & à primis Ecclesiæ Patribus institutum. Apud Maronitas, Melchitas, Coptos, & alias nationes Orientales varia esse pro defunctis officia ex Apostolica traditione docet Abrahamus Ecchellenis in notis ad librum Hebedielu de Scriptoribus Chaldæis pag. 165. & sequen-

o Tob. 4: 18. p. Beda lib. 5. hist. c. 12. q. 2. Mat. 23: 46. r. Thren. 2: 12. s. Amos 8: 11.
t. Zach. 9: 17. u. Judic. 7: 13. x. Isai. 55: 1.
y. Petr. Damiani, lib. 2. Epist. 14.

z. Bern. serm. de obitu Umberti. 2. Hormisd. Ep. 28.
* Dionys. cap. 5. Eccl. hier.

sequentibus. Primas dumtaxat Vesperas habet, tres Nocturnos, & Laudes. Nocturnos quædam Ecclesiæ certis diebus tres simul recitant, vocantque Agendam pro mortuis. Ab aliis alternatim, & seorsim dicuntur. Horis minoribus, & secundis Vesperis caret, tum quia humanæ vitæ occupationes tot precibus vacare Ecclesiasticos non sinunt: tum quia par erat ab aliis officiis solemnioribus hoc discrimine has preces discerni: tum denique quia Sanctorum memoria cum Deo regnantium, & purgantium electorum commemoratio non pari Psalmorum numero recolenda videbatur.

3. Solemus autem mortuorum memorias generaliter celebrare die post obitum tertia, septima, trigesima, & anniversaria: quæ institutio antiquissima est, ut ex Augustino, & aliis Patribus liquet. Ad has dies nonam, & quadragesimam adjunxit Simeon Metaphrastes in vita S. Theodosii Cœnobiarchæ, quas etiam commendant Eustrathius Presbyter tractatu de animis vita sanctorum apud Photium *b*, & Ambrosius in concione de obitu Theodosii. Sed frequentius habita ratio septimi, trigesimali, & anniversarii. Mysticas harum dierum rationes explicant eleganter Amalarius *c*, & Alcuinus *d*. Nam die tertia solemnior fieri solet defunctorum recordatio, ut pius Dominus quicquid peccarunt cogitatione, verbo, & opere erga Deum, proximum, & seipsum misericorditer indulgendo sanctæ Trinitatis similitudinem in eis restaurare dignetur. Sicut autem Christus tertia die resurgens ex mortuis vitam nostram in melius reparavit: ita nos tertia die pro spiritibus mortuorum sacrificia offerentes spem futuræ resurrectionis, & securam beatæ perennitatis gloriam profiteamur. Septimo quoque die, quo numero universitas designatur, universa eorum peccata desinemus. *Luctus mortui septem dies*, ait Scriptura *e*. Sic filii Jacob optimi patris celebrantes exequias impleverunt septem dies *f*. An quia septima dies Sabbatum est; Dominum Sabbati precamur, ut requiem æternam eis donet, & amodò jam dicat spiritus, ut requiescant à laboribus suis? An verò quia anima tribus potentiis, corpus quatuor elementis constat, idcirco septenarium numerum observamus, ut anima corpori reconcilietur, & maculæ ex carnis cogitatione contractæ deleantur? Ad celebrandam verò trigesimalam diem veteris Te-

stamenti suffulti sumus exemplo. Scriptum est enim *g*, quod omnis multitudo filiorum Israel videns occubuisse Aaron, flevit eum triginta diebus. Itemque cum mortuus esset Moyses, fleverunt eum triginta diebus in campestribus Moab *h*. Ternarius per denarium ductus tricenarius facit, per quod fides Trinitatis cum observatione præceptorum Decalogi significatur. Idèò trigesima dies in observatione est, ut animæ quiescentium delictorum obtineant remissionem, quæ transgrediendò decem mandata contra Patrem ex fragilitate, contra Filium ex ignorantia, contra Spiritum sanctum ex malitia commiserunt. Denique anniversariam diem reperimus, ne fortè criminibus nondum expiatis adhuc lustralibus flammis crucientur, nostrisque suffragiis indigeant, quæ quidem melius est, ut illis supersint, quàm ut per oblivionem, vel incuriam desint. Porro annua sacra pro defunctis etiam ab Ethnicis fieri consueverunt, ut Plato & Thucydides *i* testantur.

g Num. 20: 10. *h* Deuter. 34: 8. *i* Plato 4. de legib. Thucid. lib. 3.

S. I I I.

Quo ritu officium Defunctorum celebretur.

Dicitur quadam de mortis recordatione.

Qui mores Ethnicorum erga defunctos, deque variis sepeliendi modis. Qui mortui plangendi. Purgatorii acerbitas, & ad illud declinandum adhortatio.

1. **I**ncipit Officium istud absolute sine solemnissimi Divini adjutorii invocatione, sine sanctissimæ Trinitatis glorificatione, sine benedictionibus, aliisque ritibus lætitiæ indicantibus, quia, ut notat Amalarius *k*, ad imitationem agitur Officiorum, quæ aguntur in morte Domini. Accedit quod in lege veteri præceptum erat, ne in sacrificio pro peccatis oleum lætitiæ, & thus suavitatis admiscerentur; idèò etiam in his precum oblationibus pro peccatis mortuorum suavità lætitiæ Cantica reticemus, ne fiat quod scriptum est *l*, *Musica in luctu importuna narratio*. A primis Vesperis iachoatur, quæ quinque Psalmorum modulatione complentur, ut Dominus noster Jesus Christus efficacissimo quinque vulnerum lavacro quicquid illi peccarunt

Fffff 3

per

b Phorsius Cod. 178. *c* Amalar. lib. 3. cap. 44. *d* Alcuin. in fine libri de divin. offic. *e* Eccle. 22: 13. *f* Gen. 50: 10.

k Annal. lib. 3. c. 43. *l* Eccles. 22: 6.

per quinque corporis sensus abstergat. Sequitur Canticum B. Virginis, ut omnia eorum inquinamenta ipsa Deipara intercedente deleantur. Psalmum tandem 145. in fine recitamus, in quo exitum spiritus, & extincti corporis reversionem in terram suam commemoramus. Nocturnæ preces tribus Psalmis, totidemque lectionibus, & Responsorii constant, ut perceptâ veniâ peccatorum cordis, oris, & operis, Angelorum consortio, quorum triplex est Hierarchia, & ter triplex chorus aggregari mereantur. In Laudibus quinque Psalmos eodem quo in Vesperis mysterio decantamus. Tum per Canticum Zachariæ gratias agimus Domino, quia per viscera misericordiæ suæ visitavit sedentes in tenebris, & umbra mortis, & fecit redemptionem plebi suæ. Clauditur Laudes Psalmo 129. qui est unus Gradualium, quem in persona cupientium ad Deum ascendere modulatur, ut de profundis, extremisque malis liberati refrigerii sedem obtineant, quietis beatitudinem, luminis claritatem.

2. Generaliter verò cum pro defunctis oramus, finis nostri recordamur. Mortui sunt illi, moriemur & nos; illi heri, nos hodie. Sed præstat de hac re virum doctissimum Hugonem Eterianum *m* audire. Inspice, ait, sepulchra mortuorum, & videre non reuens triste, & nequam delectabile spectaculum. Vide pulverem dissolutionis, & nostri fastus calamitatem sustine. Replere odore nimio, intolerabili fœtore. Patere fortiter evaporantem de putredine halitum, & tabem expirantem. Suffer vermium acervos aspicere. Intuere diligentius, si libet; discerne, si tibi posse suppetit. Aptâ rursum os ossi, & si vis singulas eorum, quæ cernis soluta, partes partibus compone. Considera si vales, cuius hæc, cuius illa sit: quis iste, quis sit ille: utrum senex, an adolescens; felix, an pressus infortunis vixerit; longævus, an citò vita functus; gloriosus, an ignobilis. Hæc expende, circumspice, quanto mœrore, quantaque maceraberis tristitia? Quò inquires figura horum & decor abiit? Quam ingratus est iste aspectus! Quam displicens, quam sordidus, & quam tristifer! Heu hanc sortem! Carnes solutæ sunt, viscera dirupta, partes disgregatæ, plasmationis, & fabricæ decor exterminatus. Ad horum certè similitudinem quisque nostrum in loculis deponetur, computrescet, deinde eadem vermium ingluvie consumptus dissolvetur. Intelligis, ô homo, quid dicatur! Circumspice sepulchra, & vide ossa humanæ compaginis, re-

versusque ad te collacryma, ingemisce, suspira de profundo, animadvertite humanam calamitatem, qualem finem sortita sit animadvertito. Hæc, & alia lectu dignissima Hugo. Joannes autem Chrysostomus *n* ad hujus quoque, & æternæ mortis contemplationem Theodorum lapsum hortatur his verbis. Perge quæso ad sepulchrum, contem- plare pulverem, cineres, vermes, loci deformitatem, & amarè suspira. Atque utinam ad pulverem tantum hujusmodi damnâ pertingeret. Verùm interim à sepulcro, & his vermibus deduc oculos mentis ad vermem illum immortalem, ad ignem illum inextinguibilem, ad fremitum dentium, & extremam afflictionem. Hæc est nimirum mors secunda, quam timere debemus, mors animæ, mors æterna: mors enim corporis transitus est ad vitam, & ut rectè philosophatur Marcus Antoninus Imperator *o*, si quis eam per se intueatur, cogitationeque omnia ab ea separet, quæ ei inesse videntur, is jam nihil aliud existimabit esse mortem, quam opus naturæ. At verò puer est, qui naturæ aliquid opus formidat. Mortem itaque quotidie considerare, & contemplari, non autem timere debemus, ut ab ejus meditatione vitam sapienter instituere discamus. Sententia est enim sapientissimi inter Philosophos veram, solidamque Philosophiam in mortis contemplatione sitam esse.

n Chrysol. ad Theod. Lapsus par. an. 1. o M. Antonin. lib. 2. de seipso.

METRUM XXVIII.

Nil me amplius cultos legere libros juvat,
Et noctu ad tremulas exiguare faces.
Quicquid lycæum, porticus quicquid sonat
Despicio: & quicquid Castalis unda rigat.
Jam nolo patri squallidas chartas situ
Excitare, & vigili volvere scripta manu.
Docere parvus plura me potest cinis,
Dum pede nobilium contero membra ducum.
Cessate mœstis questibus funus sequi.
Si patris, aut nati stamina Parca secet.
Sincera amarum comprimat luctem fides,
Discite, quid matris vocibus urna sonet.
Quod cernitis cadaver in me conditum
Nunc mage Riphæo diriguisse gela.
Non semper est a vermibus sedis erit,
Nec rigidus semper contiget ossa lapis.
Sed surget arctæ vincta dissolvens necis,
Cum dabit extremum buccina in orbe sonum.
Non ergo mors est horrida, ut vulgus putat,
Nec miserum ut vivas est periisse semel.
Quid larva manus inquit viris metum?

Mors

m Hugo Eter, lib. de Animæ. regressu cap. 19.

Mors nihil horrificum, quod timeatur, habet.
 Hac post tumentis naufragum murmur maris
 Navibus oprata dat statione frui.
 Hac post laborem præmium iustus refert.
 Matris & gremio corpora sessa locat.
 Hac vita mors est, sic graves tradunt Sophi,
 Mors est in mundo vivere, vita mori.

3. Solemne fuit apud omnes nationes pietate uti erga defunctos. Quia verò & ipsis Ethnicis id unum erat iustitiæ genus, factum est ut parentalia, sacrificia, & funerali celebrata iusta dicerentur. Curatio autem funeris, inquit Augustinus p̄ conditio sepulturæ, pompa exequiarum magis vivorum solatia sunt, quàm subsidia mortuorum. Nec ideò tamen contemnenda, & abicienda sunt corpora defunctorum, maximeque iustorum, ac fidelium, quibus tanquam organis, & vasibus ad omnia bona opera sanctus usus est Spiritus. Unde & antiquorum iustorum funera officiosa pietate curata sunt, & exequiæ celebratæ, & sepultura provisã: ipsique eòdem viverent de sepeliendis, vel etiam transferendis suis corporibus filiis mandaverunt. Quare, ut scribit Julianus q̄ in Prognostico, quicquid impenditur humano corpori non est præsidium salutis, sed humanitatis officium secundùm affectum, quo nemo unquam carnem suam odio habuit. Valeat Stoicorum rigida nimis, & inhumana secta, quibus nihil interest humi-ne an sublimè putrescant. Neminem de supremo officio rogo, ait Seneca r̄, nulli reliquias meas commendo: ne quis insepultus esset, rerum natura prospexit. Nimis barbaræ fuerunt gentes, quæ sepelire cadavera non probarunt. Huiusmodi fuere Persæ, quorum pessimum fuit mos feris dilaniandos projicere mortuos, si vera tradunt Agathias f̄, & Theophylactus Simocatta r̄. Legimus etiam, Parthorum sepulturam aut avium, aut canum laniatum olim fuisse *. Apud quosdam immanes populos narrat Solinus x̄ usu receptum esse, ut à propinquis consumantur defuncti, adeò quidem ut objurgentur regi frequenter, quod carnem suam faciant deteriorem. Ponti Euxini incolæ, teste Tertulliano ȳ, parentum cadavera convorant: qui non ita decesserint, ut escalites fuerint, maledicta mors est z̄. Modestinus I. C. proponit quemdam in suo testamento hæredem scripsisse sub tali conditione, si reliquias in mare abjecisset. De astuta quadam anu sic canit Horatius ā,

p̄ Aug. lib. de cura pro mortuis gerenda. q̄ Julian. lib. 1. Prognost. c. 18. r̄ Seneca Ep. 93. s̄ Agath. hist. l. 2. t̄ Simocatt. l. 3. Hist. c. 7. ū Justinus Hist. l. 41. x̄ Solinus c. 55. ȳ Tertull. l. 1. adv. Marcionem. z̄ L. quidam ff. de conditionibus institut. ā Horat. lib. 2. Sat. 5.

Me dicam sene quid factum est: Aus improba Thebis
 Ex testamento sic est elata cadaver
 Unctum oleo largo nudis humeris tulit hæres,
 Scilicet elabi si posset mortua: credo
 Quod nimium instruxerat viventi.

Nota est apud Satyricum b̄ illius barbaries, qui morti proximus post conditum testamentum, Omnes, inquit, qui legata habent, hac conditione percipient, si corpus meum in partes conciderint, & astante populo comederint. Silius Italicus c̄ tumuli, & cinerum discordes sententias apud diversas Gentes his verbis describit:

Tellure, ut perhibent, is mos antiquus Ibera,
 Exanima obscurus consumit corpora vultur.
 Regia cum lucem posuerunt membra, probatum est
 Hircanis adhibere canes. Egyptia tellus
 Claudis odorato post funus stantia saxo
 Corpora, & a mensis exanguem haud separat
 umbram.

Exhausto instruit Pontus vacuare cerebro
 Ora virum, & longum myrrhata reponit in avum.
 Quid qui reclusa nudos Garamantes arena
 Infodunt? quid qui saxo sepelire profundo
 Exanimis mandant Lybicus Nasamones in oris?
 At Celta vacui capitis circumdare gaudent
 Ossâ (nefas) auro, & mensis ea pocula servant.
 Cecropida ob patriam Mavortis sorte peremptos
 Decrevere simul communibus urere flammis.
 A gente in Scythica suffixa cadavera trunco
 Lenta dies sepelit patri liquentia tabo.

Differunt de eadem re Cicero in Tusculanis d̄, & Sextus Empyricus in Pyrrhoniis. ē

4. Irrident etiam mortuorum curam, qui nihil hominis putant superesse post mortem, cuiusmodi fuere Lucretius f̄, & Lucianus ḡ. At hi rationem in vinculis habentes brutalem animum humano exuvio calabant. Non sic Romani, & aliae nationes politioribus disciplinis excoltæ: magno enim apparatu suorum funera curabant, & corpora ingesta humo sepelientes terræ tanquam magnæ parenti commendabant. Sed ne plura hic de funeribus dicam, viri docti præoccuparunt, quorum nomina in fine capitis recitabo. Præstat autem hoc loco illud Christianis ingerere, quod Charonda, apud Stobæum h̄ monet, defunctorum unumquemque non lacrymis, aut miseratione; sed bona recordatione, & fructuum quotannis nascentium oblatione honorandos esse. Aliqui enim postquam inutilibus

b̄ Petr. Arb. propè finem c̄ Silius lib. 15. d̄ Cicero. 1. Tuscul. ē Sext. Emp. l. 3. Pyrrh. hypot. cap. 24. f̄ Lucret. lib. 3. ḡ Lucianus de luctu. h̄ Stobæus serm. 42.

bus lacrymis, femineoque ululatu suorum transitum deplorarunt, nullam amplius de anima defuncti curam habent, ac si nulla spes esset futuræ resurrectionis. Chrysostomus *i* luctum prohibens pro mortuis: Dic mihi, ait, quid sibi volunt claræ lampades? An non eos tanquam Athletas deducimus? Quid autem Hymni? An non Deum glorificamus, & gratias agimus quod eum qui excessit jam coronavit? Quod à laboribus liberaverit? Quod ejecto metu eum apud se habeat? Non ideo sunt Hymni? Non ideo Psalmodiæ? Hæc omnia sunt latantium. Idem alibi *k*. Luge, inquit, infideles, luge eos, qui nihil ab infidelibus differunt, qui sine illuminatione, sine signaculo decesserunt. Hi lamentis digni sunt, hi lacrymis, hos lugeamus. Verè enim moritur apud Deum, ut scribit sanctus Gaudentius *l*, qui ab Apostolica fidei veritate discedit; cui Christus Deus, qui vita est, amputatur. Quod si manentes ab oculis lacrymas cohibere non potes, ostendet tibi Ambrosius *m* quem mortuum debeas flere. Habet unusquisque quos fleat mortuos suos, ait ille. Mortui sumus quando peccamus, quando implemur ossibus mortuorum. Cui consonans Absalon Abbas *n*, Plange, inquit, mortuum tuum. Mortuus tuus spiritus tunc est multitudine scelerum tanquam plagis multis extinctus. Non est hic mortuus quatuordecim dies in sepulchro, qui à memoria tua jam ex-ciderit: non est mortuus in porta, qui jam evanescat ab oculis tuis: sed est in domo tua, præ oculis tuis, ut semper eum videas, & horrore concutiaris, & indefinenter plangas mortuum, cui viventi placere noluit. Non dico omnem luctum, omnem miserationis affectum excludendum esse in amissione suorum, cum sanctos Patres in morte amicorum, & consanguineorum passim flevisse legamus: sed hoc moneo, juven-dos potius esse defunctos orationibus, aliisque suffragiis, quam planctu, & lamentis, quæ nihil eis profunt. Lex charitatis ad hoc nos urget, & obstringit. Charitas enim fortis esse dicitur *o* sicut mors, dura sicut infernus æmulatio, quia, ut Philo *p* Carpathiorum Episcopus scribit, ita obfirmatur animus charitate Dei, ac proximi, ut vel ad inferos preces penetrare faciat Divina gratia nixus ad sublevandas animas purgandorum.

5. *Quæcumque vultis, ut faciant vobis homines,*

i Chrys. Hom. 4. in ep. ad Hebr. *k* Idem Hom. 3. ad Philipp. *l* Gaud. in Præf. ad Benevolam. *m* Ambros. in Luc. cap. 6. *n* Absal. Abb. Ser. 31. qui est 3. in Annunc. *o* Cant. 8. 6. *p* ac ibid. Philo in comm.

q vos facite illis: hæc est enim lex, & Propheta, dicit Dominus Salvator noster *q*. Eadem quippe mensura, qua mensi fueritis, remetietur vobis. Quare si quis defunctis misericordiam præstiterit, & ipse misericordiam consequetur, cum ad eluendas culpas in ardentissima purgatorii fornace cruciabitur. Quis enim tam perfectus, tam sanctus est, ut, cum exierit à vita, nihil illi debeat igni: qui gloriari possit, & dicere, mundum est cor meum, purus sum à peccato? Pauci quidem sunt electi, sed inter illos paucissimi sunt ita perfecti, ut omnem purgationem impleverint in hac vita. Consigno hoc caput aurea parænesi dulcissimi Patris Bernardi *s*. De reliquo, fratres, dico vobis, si hæc assidue cogitaretis, non tam facile in vanis cogitationibus, & otiosis sermonibus, in jocis, & scurrilicibus laboreremini, quia in his multum perditis, & de vita vestra, & de tempore vestro. Volat irrevocabile tempus, & tempore creditis vos cavere poenam istam minimam, incurritis ampliorem. Illud enim scitote, quia post hanc vitam in purgabilibus locis centupliciter, quæ fuerint hic neglecta, redduntur usque ad novissimum quadrantem. Scio ego, quia durum est homini dissoluto apprehendere disciplinam, verbo silentium pati, vagari solito stabilem permanere, sed durius, & multo durius erit futuras illas molestias tolerare. Et ne fortè parvipendens Purgatorii acerbiter non ad te pertinere dicas, quamdiu moreris in illo, dummodò tandem pervenias ad vitam æternam, sugillat te Sanctus Cæsarius *t* Arelatensis Episcopus his verbis. Nemo hoc dicat, fratres charissimi, quia ille ipse Purgatorius ignis durior erit, quàm quicquid potest poenarum in hoc seculo aut cogitari, aut videri, aut sentiri. Sugillat te quoque Petrus *u* Archidiaconus Bathoniensis dicens: O insensati, & cæci, Si laverit Dominus sordes filiarum Sion in spiritu iudicii, & spiritu ardoris. Nonne consultius vobis erat brevi contritione cordis, & confessione purgari, quàm illud incendium expectare, quod licet non sit æternum, omnes dolores vitæ præsentis, omnes angustias nostræ sensibilitatis excedit?

6. Heu quantò melius nunc arderemus delectabili amore, quàm tunc illo penali ardore? Quantò suavius nunc igne amoris purgaremur,

ut
q Matth. 7. 12. *r* Luc. 6. 38. *s* Bernard. serm. de obitu Umberti. *t* Casar. Hom. 8. *u* Petrus Blesensis. Sermon. de Transfig.

mundanum in nobis non relinqueretur quod mundi incendio obnoxium inveniretur: sed sicut tribus pueris ventus toris fieret nobis fornax Babylonis. Alloquin x si tepidè, & negligenter viventes ligna, fœnum, stipulam nobis coaccervamus, & tantam ignium materiam hinc nobiscum portamus, cum examen illius Purgatorii tales intraverimus, quid poterit de nobis habitare cum igne devorante? aut quis habitabit ex nobis cum ardoribus sempiternis? quando omne etiam vestimentum mixtum sanguine erit in combustionem, & cibus ignis. Scio quidem, quia si satis arderem igne charitatis, de me quoque diceretur, *Dimittuntur ei peccata multa, quoniam dilexit multum* y. Nunc autem si purgari non mereor igne dilectionis; utinam vel purgaretur alicujus igne passionis, fieretque mihi, quod Propheta imprecatur sibi z; *Ingradiatur putredo in ossibus meis, & subter me scateat, ut requiescam in die tribulationis*. Utinam qui cepit ipse me conterat, solvat manum suam, & succidat me: & hæc mihi sit consolatio, ut affligens me dolore non parcat. Verumtamen nosti Domine infirmitatem figmenti mei. Quæ est enim fortitudo mea, ut sustineam, aut quis finis meus, ut patienter agam? *Nec fortitudo lapidum fortitudo mea, nec caro mea ænea est* a. Hoc igitur peto Domine, ne in furore tuo arguas me, neque in ira tua corripas me. Respice infirmitatem meam, & secundum illam moderare manum tuam, ne vehementia verberis frangat patientiam cordis; sed magis tribulatio patientiam operetur, patientia probationem, probatio spem: Væ autem mihi, si quotidie uror, & non emundor, ut & de me dici contingat b; Multo labore sudatum est, & non exivit de anima rubigo ejus neque per ignem. Væ mihi, si mundari in illa dumtaxat die potero, quando sedebit ipse Judex quasi ignis confans, & emundans argentum, & purgabit filios Levi, Audiam itaque Apostolum dicentem c, *Ecce nunc tempus acceptabile, ecce nunc dies salutis; & dum tempus habemus, operemur bonum*. Audiam consilium Sapientis, qui ait d, *Quodcumque facere potest manus tua, instanter operare; quia nec opus, nec ratio, nec sapientia, nec scientia erunt apud inferos, quò tu properas*.

x *Guerr. Abb. Ser. 1. in Quadrage. y Luc. 7: 47. z Habac. 3: 16. a Job. 6: 9. b Ezech. 24: 12. c 2 Cor. 6: 2. Galat. 6: 10. d Eccl. 9: 10.*

S. IV.

Indicantur Auctores, qui fidem Purgatorii, ritumque orandi pro defunctis astruunt. Addita quaedam ex profanis scriptoribus de funerandi ratione.

1. **N**on sine nutu, & providentia Dei factum arbitror, ut receptos Ecclesiæ ritus ab ipsa Apostolorum ætate ad hæc nostra tempora viri doctissimi divinitus excitati, & scriptis illustraverint, & moribus approbaverint. Ræviderat enim Spiritus sanctus in extrema hac delirantis mundi senectâ improbos Hæresiarchas futuros, qui suggerente inimico universam Ecclesiasticam Hierarchiam convellere, & perturbare conarentur. Quod cum in cæteris bonis operibus, tum maxime in iis quæ pro defunctis fieri solent abrogandis, irritò licet conatu, vehementius tentarunt. Ut fidem igitur liberem, quam nuper dedi, eademque opera hujus sacri ritus antiquitatem ostendam; viros præstantes, veteresque Scriptores (servata quantum fieri poterit temporum serie) breviter indicabo, qui fidem Purgatorii, ritumque orandi pro defunctis semper in Ecclesia viguisse disertis verbis testantur e.

2. Cæ-

c *Primum locum tribuo liturgiis Sanctorum Jacobi majoris, & minoris, Matthæi, & Marci, in quibus speciales sunt orationes pro spiritibus quiescentium. Sequitur Dionysius Areopagita, qui in libro de Ecclesiastica Hierarchia, postquam disserat de actibus Hierarchicis, qui sunt circa ingredientiæ Ecclesiæ, & circa procedentes, ac proficientes in ea; de his actibus deinde tractat, qui circa ex ea egredientes, videlicet circa defunctos, exercentur. Hunc comitantur plures ejusdem spiritus, nimirum Clemens Romanus episcopus. 2. & lib. 8. constit. Apostolicæ cum Notis Francisci Turriani, Hermes in Pistore visione 3. Tertullianus lib. de testim. anima cap. 4. de corona militis cap. 3. de exhort. Castitatis cap. 11. de Monogamia cap. 10. de Resurr. c. 43. cum Notis Jacobi Pamelii. Origenes Hom. 4. in Job. Hom. 14. in Levit. & 6. in Exod. Cyprianus lib. 1. ep. 9. Zeno Veronen. Serm. de Resurr. Athanasius ep. ad solitariam vitam agentes, & 9. 34. ad Antiochum. Lactantius Firmianus l. 7. cap. 21. Cyrillus Hierosolymit. catech. 5. mystagogica. Euseb. Cesariensis. lib. de vita Constantini c. 60. & 71. Ephrem Syrus par. en. 49. & in testamento cum scholiis Gerardi Vossii. Nazianzenus orat. 10. in obitu Casarii strati. Epiphanius lib. 3. har. 75. &*

Ggggg

11

2. Cæterum de funeribus, variisque ritibus sepeliendi cadavera multa quoque ex profanis Scriptoribus colligi possunt, è quibus constat etiam ab infidelibus magnam curam adhibitam, ut iusta mortuis persolverentur. Extant de hac re in Codicibus civilium legum insignes tituli de Religiof. & sumptibus funerum, de mortuo inferen-

do, de sepulcro violato, de cadaveribus punitorum, de debita impensa in exequiis, & ne defuncti, seu funera eorum injuriuntur à creditoribus. Copiosè etiam differunt de ritibus antiquorum funerum Scriptores qui sequuntur f, & alii plures, quos isti citant, & commendant.

Sat

in fine ejusdem libri. Basilius Magnus in cap. 6. & 9. Isaia. Ambrosius orat. de obitu Satyri item de obitu Valentiniiani. & Theodosii. & lib. 2. ep. 8. de obitu sororis. Gregorius Nyssenus orat. de dormientibus. Hieron ep. ad Pammachium de obitu Paulina. l. 1. adv. Pelagianos in cap. 1. Ezechiel. & in fine Commett. in Isaia. Chrysostomus hom. 32. & 35. in Matth. hom. 61. in Joann. hom. 41. in 1. ad Cor. hom. 21. in Act. Apost. Serm. 3. in Ep. ad Philipp. hom. 69. & 70. ad populum Antiochenum. Homilia verò 35. in Mattheum ostendit multè rationibus suavis esse corpora mortuorum putrescere, & dissolvi, quam integra conservari. Augustinus integro lib. de cura pro mortuis gerenda. lib. 9. conf. c. alt. ep. 64. ad Avel. Ser. 31. & 33. de verbis Apost. Ser. 41. de sanctis. Auctor Ser. ad fratres in Erema Ser. 44. Paulinus ep. ad Alitibium. & Pammachium, itemque ep. 5. ad Delphinum, & paraphr. in Psalm. 1. Theodoretus lib. 5. hist. c. 26. Socrates lib. 7. c. 25. Eusebius Emissenus, seu verius Eucherius Lugdunensis hom. 3. de Epiph. Victor Uticen. lib. 2. de persecut. Vandal. Casarius Arelaten. hom. 8. Boethius de consol. Philos. lib. 1. pr. 4. Jo. Climacus gr. 4. Gregorius Magnus in 1. Reg. l. 2. c. 3. in 1. Ps. pavit. v. 1. & passim l. 4. Dialog. Joannes Moschus in prato spirit. c. 24. & 44. Isidorus l. 1. de Eccl. officiis. c. 18. Eligius Noviomon. hom. 8. Bonifac. Archiep. Moguntin. & Martyr. ep. 35. 36. 70. 84. 90. & alibi. Julianus l. 1. Prognosticon c. 18. usque ad finem libri, & varisuml. 1. jere per totam. Anastasius Nicaenus qu. 20. in scripturam. Beda in Ps. 37. & l. 5. hist. c. 13. Joannes Damascenus orat. de iis, qui in fide dormierunt. Germanus Constantinopol. in Theoria rerum Ecclesiasticarum. Analarus supra citat. Haymo Halberstatisen. l. 2. in Isaia. c. 28. & in c. 3. 1. ad Cor. Metaphrast. in vitiis Pachomii. & Theodosii Abb. & Eusebia hospita. Rabanus l. 2. de inst. Cleric. c. 44. Regino Abbas l. de disciplina Ecclesiast. c. 190. Luitprandus Ticinen. l. 4. hist. c. 7. Petrus Dam. ser. 2. de S. Andrea, & serm. de S. Nic. Theophylactus inc. 12. Luca. Anselmus Cantuar. seu verius Petrus Babyon. in c. 12. Matth. Idem Anselmus, vel sub ejus nomine Hervaeus in c. 3. 1. ad Cor. Occumonus item in c. 3. 1. ad Cor. Sigibertus in Chronicis an. 998. Hugo Vitorin. l. 2. de Sacram. p. 16. c. 4. & 6. Petrus Venetab. passim l. 1. de miraculis. Rupertus Abbas in Genes. l. 3. cap. 32. Bernardus

Serm. 66. in Cant. serm. de quinque Regionibus, & in obitu Umberti. Petrus Cellensis l. de Panibus c. 7. Eckbertus Monachus Schonaugra serm. 9. adv. Catharos. Arnoldus Abbas Bonavallis tract. de 7. verbis Domini in cruce c. 2. Nicephorus Gregorius l. 3. & 9. hist. Thomas Waldensis tom. 3. tit. 11. c. 107. Bernardus contra Waldenses c. 9. 10. 11. Ermgardus contra eosdem c. 7. Item Petrus Pischdorfus c. 21. & 22. Scholastici omnes cum Magistro 4. Sent. d. 44. & 45. & cum D. Thoma in sup. 3. p. qu. 70. & 71. Bonaventura in Brevisloquio p. 7. c. 2. & tom. 3. Serm. de animabus. Gemadius Patriarcha Constantinopol. expol. pro Conc. Florent. c. 3. Recentiores omitto. Sunt autem inter hos præcipui Baronius an. Christi 34. num. 310. & seqq. item an. 226. nu. 12. Antonius Demochares diffuse ex Conciliis, & Patribus, aliisque Doctoribus l. 4. de Missa c. 18. Bellarminus tom. 2. contrav. libris duobus de Purgatorio. Suarez in 3. p. tom. 4. disp. 45. cum trib. sequentibus. Alphonsus à Castro v. Purgatorium. Eckius c. 25. Enchiridii. Antonius Augustinus in epit. Juris Vet. Pontificii l. 27. Martinus Perez 3. p. traditionum. Jodocus Coccius tomo 2. sui præclarissimi thesauri l. 7. art. 5. ubi citat plures Rabbines qui Purgatorium admittunt. & lib. 10. art. 6. Theodorus Politanus in suis tract. de igne Purgatorii, de suffragiis defunctorum, de sepulcris, & anniversariis. Petrus Tyræus de multiplicibus suffragiis defunctor. Jac. Gretzerus de receptaculis subterraneis animarum & de funere Christiano. Jacobus Gualterus in Tab. Chronographica verit. 10. Joseph. Vicecomes lib. quart. de antiquis ritibus Missæ. Henricus Spondanus in doctissimo, & eruditissimo opere de sacris Cæmiteriis. Curam autem mortuorum, & ad fidem Purgatorii à primo parente Adamo usque ad nostra tempora semper viguisse ostendit in Notis Chronicis Genebrardus.

f Joannes Rosinus lib. 5. Rom. antiquit. c. ult. additis Thomæ Dempsteri Paralipomenis. Lel. Bistiola Horrar. sub l. 5. c. 1. Lilius Giralduus lib. de vario sepeliendi ritu. Joannes Kuchmannus Lubecensis, qui Romanorum funerum Solemnitates libris tribus de jure maritiam. Spondanus in laudato opere de sacris cæmeteriis. Philippus Cluverius l. 1. Germania antiqua c. 53. Alexander ab Alex. dierum Genialium l. 3. c. 2. & 7. Calius Rhodiginus l. 17. antiq. lect. c. 19. c. 2. & 7.

20. &

Sat dictum de hac re. Illud autem in fine mone-
ndum, ut, cum oramus pro mortuis, mortis
quoque nostræ recordemur, sicut scriptum est:
Memorare novissima tua, & in aeternum non pecca-
bis.

20. & 21. Justus Lipsius l. 1. elect. c. 6. ad l. 4. An-
nal. Hieronymus Magnus var. lect. l. 1. c. 13. & l. 2.
c. 17. usque ad 22. Ludovicus Cartio l. 1. emend.
c. 6. Wolfangus Lazius comment. Resp. Rom. l. 3.
c. ult. Cicero 2. de legibus. Onofander in strategico
c. 36. cum notis Joannis Chokieri Leodiensis. Janus
Durantius Castellus l. 1. var. c. 4. & l. 2. c. 3. Lu-
cianus in dialogis mortuorum. Herodianus l. 4. hist.
Diadorus Siculus l. 2. c. 2. & 5. & l. 4. c. 1. Caesar.
l. 5. de bello Gallico. Eudi funebres quando, & cui
primum instituti fuerint narrat Pausanias in Arca-
diis. Idem in Messeniacis edictum olim ait, ut veste
pulla prosequerentur omnes funera optinatum. Pa-
ces, & candelas adhibitas in funeribus constat ex
Tacito 2. Ann. Persio sat. 3. Seneca de Tranquillit.
amicis 11. Suetonio in Augusto, & ex D. Hierony-
mo ad Vigilantium. Cantu prosequi mortuos ad se-
pulturam plurimarum gentium instituta sanxerunt,
teste Macrobio in somn. Scip. lib. 2. cap. 3. Graeci de-
functos osculabantur, quam consuetudinem commemo-
rat Euripides in Alceste: sed inhibitu postea
fuit hujusmodi osculum à Conciliis Antissiodorensi,
& Matisconensi. Pompas funebres Italico idiomate
describit Franciscus Petucius. Quadam item de fu-
neribus tractat Natalis Comes in Mythologis l. 1.
c. 13. Dabantur olim convivia in mortuorum memo-
riam, de quibus Synesius ep. 3. Chrysostomus hom.
28. in c. 1. prime ad Corinth. quorum etiam abusum
damnant Zeno Veronensis in Psalm. 49. & Gauden-
tius tract. 4. de Paschate Petrus Gregorius Tholosa-
nus l. 1. de immortal. animor. ex corporum mortuo-
rum cura argumentum desumit ad probandum animarum
immortalitatem. Ob hanc enim insitus est unicuique
à natura amor. & cura proprii corporis etiam post
mortem. Olympias Alexandri mater, cum Cassandri
jussu interficeretur, capillis, & veste se haereticom-
posuit, ne quid posset in cadavere inhonestum videri.
Narrat id ex Trogo Pompejo Justinus in fine l. 15. Si-
milia refert de Polyxena Euripides in Hecuba v. 68.
& Ovidius 13. metam. v. 477. De Lucretia idem
Ovidius 2. Fast. v. 83. de Cornelia Vestali Plinius
l. 4. ep. 11. De Glauca Statius 2. Sylvar. v. 154.
De Cleopatra Florus l. 4. De Casare Suetonius. De
Virginibus Milestis Aulus Gellius noctium Attic. l. 15.
c. 19.

CAPUT XIV.

De Psalmis Pœnitentialibus, &
Litanis.

§. I.

Pœnitentia utilitas, & effectus. De Psalmis
Pœnitentialibus, eorumque usu. Laudes
pœnitentiae. Cur septem tantum sint Psalmi
Pœnitentiales.

1. **C**Adit infelix homo in foveam peccati mor-
talis, & non adjiciet ut resurgat: infigi-
tur in limo profundi, & non est substantia: in-
fernalis tyranni servituti se subjicit, & non est
qui redimat: bibit sicut aquam iniquitatem ama-
rissimum virus, & nemo est qui alexipharma-
cum misceat: à planta pedis usque ad verticem
non est in eo sanitas; vulnus, & livor, & plaga
tumens, & non est qui circumliget, aut curet
medicamine, aut foveat oleo: nisi respiciens
desuper Pater misericordiarum, & Deus totius
consolationis manum porrigat adjutricem. Lapsus
enim ex voluntate homo, inquit Bernardus
a, non æquè ex voluntate resurgere jam li-
berum habet, quia etsi datum fuit voluntati posse
stare ne caderet, non tamen resurgere si cade-
ret. Non enim tam facile quis valet exire de fo-
vea, quam facile in eam labi. Cecidit sola vo-
luntate homo in foveam peccati, sed non ex vo-
luntate sufficit & posse resurgere. An igitur pec-
cantis casus irreparabilis erit? An infirmitas hæc
prorsus ad mortem, ut qui fecerit iniquitatem
omnino moriatur in ipsa? Absit. Sed quid dicit
Scriptura? b Perditio tua ex te Israel, tantum-
modo in me auxilium tuum. Benignus itaque Deus
excitante gratia præventum peccatorem è sterco-
re sublevat, erigit à ruina, liberat à servitute,
sanat à vulnere, è morte transfert ad vitam.
Pulsat enim ad cor ejus per fidem, expergefatum
concutit per timorem, concussum suffulcit
spei adminiculo ne labatur, suffultum elevat
ad altiora per actum dilectionis, elevatum deni-
que perfectissimè sanat per contritionem, &
pœnitentiam. Appositè ad hanc rem Fulgen-
tius Ruspensis Episcopus c: Prævenit gratia Dei
impium, ut fiat justus: subsequitur justum, ne
fiat

Ggggg 2

a Bern. de grat. & lib. arbitrio. b Osee 13: 9.
c Fulg. l. 1. ad Monimum.